

Hou-vast **BULLETIN**

Inhoud

De verleiders van het Straatteam	2	Expositie 'Thuis in je eigen wereld'	10
Initiatiefgroep Lokale versterking GGZ regio Den Haag	4	Den Haag onder Dak: Communicatie met de stad	10
Kessler Stichting: Opvang zo kort als kan en begeleiden zo lang als nodig	8	Rol vrouwenopvang bij huiselijk geweld	11
		Penitentiare Zorggevangenis Haaglanden	13
		Appeltje van Oranje voor Exodus	15

De Kessler Stichting, Parnassia en de GGD hebben hun krachten gebundeld bij het benaderen van Haagse daklozen. In het kader van de pilot Toeleiding naar Maatschappelijke Opvang vormen zij vanaf 1 juli één team van medewerkers die op outreachende wijze zorgmijdende dak- en thuisloze mensen gaan 'verleiden'. "Waarmee? Met de mogelijkheid van een beter leven. Dat is wat we bieden en bedoelen. Daar is doorzettingsvermogen voor nodig want het vraagt geduld om het vertrouwen te winnen dat we het beste met de man of vrouw voor hebben", aldus Lida Tanis, projectleider van het pilot Toeleiding.

De verleiders van het Straatteam

In het Plan van Aanpak Den Haag onder Dak heeft de gemeente het initiatief genomen om de outreachende inzet van drie organisaties te bundelen. De samenwerking van het outreachend werk van Kessler Stichting, Parnassia en de GGD heeft een belangrijke toegevoegde waarde om de gestelde doelen te bereiken. Tanis: "Het is een team met medewerkers, die mensgericht en heel bekwaam zijn in het verleiden. Het lukt hen mensen te zoeken, te vinden en mee te krijgen naar zorg. Ze gaan er gewoon op af als ze weten dat iemand onder de brug slaapt. Doe dat maar eens! Dat vind ik kwaliteit."

Na een korte en zeer intensieve voorbereidingsperiode zijn de projectdoelstellingen geformuleerd. "Nu werken we aan het omvormen van de afzonderlijke werkprocessen tot één efficiënte, effectieve toeleiding van cliënten naar het Centraal Coördinatiepunt (CCP) voor de maatschappelijke opvang." Kenmerkend is de teamverantwoordelijkheid. "Een medewerker is niet meer individueel verantwoordelijk voor de cliënt. Als hij vakantie heeft of ziek is, is het team verantwoordelijk en wordt de hulp aan de cliënt door een collega voortgezet."

Doelstellingen

De herinrichting van het outreachend werk loopt parallel aan de omvorming van de Centrale Toeleiding tot Maatschappelijke

Opvang (CTMO) tot Centraal Coördinatiepunt (CCP). Daarmee is de gemeentelijke regie gegarandeerd conform het Plan van Aanpak Den Haag onder Dak. De doelstellingen ervan zijn:

- in 2010 zijn 2.000 dak- en thuislozen voorzien van trajectplannen;
- in 2010 is voor minimaal 60% van deze groep sprake van passende huisvesting;
- in 2010 ligt het aantal huisuitzettingen op 30% van het aantal in 2005;
- dakloosheid ten gevolge van detentie komt niet meer voor;
- dakloosheid ten gevolge van uitval uit zorginstellingen komt niet meer voor;
- overlaste ten gevolge van dak- en thuisloosheid is teruggebracht tot minder dan 75% van het huidige niveau.

Ander leven

De groep bestaat uit 1.500 feitelijk dak- en thuislozen en 500 residentieel daklozen. Het team richt zich in eerste instantie op de 1.500 feitelijk dak- en thuislozen. Het team gaat actief op zoek naar mensen of krijgt cliënten overgedragen via het gemeentelijk daklozenloket. Dat is het samenwerkingsverband van de GGD met de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten, waar mensen zich melden voor een uitkering. "Als daar een dak- of thuisloze komt die nog onbekend is, wordt doorgevraagd over de situatie en

eventuele behoefte aan hulp. "Er zijn twee mogelijkheden. De cliënt wil wel toegeleid worden naar de maatschappelijke opvang en krijgt binnen een of twee dagen een intake. Of de cliënt wil het niet. In dat geval noteren we naam en vindplaats, die we doorgeven aan het outreachend team. Telefonisch en per mail gaat de informatie over naar degene die bereikbaarheidsdienst heeft en dan is het een cliënt van het team." Tanis is blij met de samenwerking binnen het daklozenloket. "Op die manier kunnen we daadwerkelijk ketenzorg leveren. Onze insteek is dat iedere cliënt moet weten dat we er zijn en wat we kunnen bieden. Ze moeten van ons en van elkaar horen dat als je naar het loket gaat, je bij dit team bekend bent en terecht kunt. Aan ons de uitdaging en boeiende taak mensen te laten ervaren dat hun leven er anders uit kan zien."

Verleiden

De aanpak begint met verleiden. "We moeten het vertrouwen winnen van mensen die op straat leven en hen mee zien te krijgen naar het CCP. Het CCP zorgt voor een probleeminventarisatie en toeleiding naar de MO."

Het woord verleiden impliceert dat er iets aantrekkelijks is. Op de vraag wat het team te bieden heeft, antwoordt Tanis: "Wij verleiden de cliënt die buiten leeft op weg naar een beter leven, dat is wat we bieden en bedoelen. We weten dat

daar geduld en doorzettingsvermogen voor nodig zijn. Dat kan soms heel lang duren, want het gaat om het vertrouwen dat je het beste met hem of haar voor heeft.” Hoe lang dat verleidingsproces kan of mag duren is nog niet vastgesteld. ‘We moeten natuurlijk streven naar de doelstellingen die zijn geformuleerd voor 2010. Maar we werken met een doelgroep waarbij je een hoger rendement bereikt als je rust neemt. Teveel druk uitoefenen op mensen die zich al zo verloren en verlaten voelen, werkt niet. Dan is doortastend, consequent en vriendelijk optreden beter dan binnen een of twee maanden resultaat behalen, met het risico dat de mensen weer snel buiten de boot vallen.’”

Veldregisseur bewaakt de hoofdlijnen

Als de cliënt uiteindelijk is verleid, houdt de medewerker contact met de cliënt totdat deze is toegeleid en opgenomen in een MO instelling. De instelling is vervolgens verantwoordelijk voor de begeleiding op

basis van een probleeminventarisatie. De zorgverlening is de autonomie van de instelling en wordt gemonitord door de veldregisseur in het kader van de persoonsgebonden aanpak. De veldregisseur volgt de doelstellingen uit het zorgplan tijdens het verblijf in de opvang worden gehaald. Ofwel, zoals in het Plan van aanpak staat omschreven ‘totdat een stabiele mix van zorg en wonen is gerealiseerd’. De hulp bestrijkt acht leefgebieden, waaronder financiën, dagbesteding en activering. Tanis: “Als blijkt dat de doelstellingen niet worden gehaald, dan gaat de veldregisseur met de zorgmanager van de instelling in gesprek om te achterhalen waarom het niet is gelukt, en hoe belemmeringen weggenomen kunnen worden. Als de cliënt uit zichzelf vertrekt of wegloopt, dan zal de instelling dat bij de veldregisseur bekend maken, die op zijn beurt het outreachend team weer informeert. Dan starten we opnieuw met de ketenzorg. Natuurlijk, dat is wennen voor de instellingen. Maar we hebben

afgesproken dat we samen er alles aan doen om de doelstellingen te realiseren.”

Om tot één operationeel team Toeleiding te komen, is in juli 2007 deze pilot gestart. Het team werkt vanuit de Parnassialocatie aan de Zoutkeetsingel. De pilot duurt negen maanden en wordt geëvalueerd door een extern bureau. “Zo willen we er alles aan doen om transparant te maken wat we doen. Er is de samenwerkingspartners veel aan gelegen om het belang van de cliënt centraal te stellen! We gaan voor de inhoud, de cliënt en de samenwerking!”

Ofwel, alles is zorgvuldig doorzocht en uitgewerkt. Nu de praktijk in de pilot! “Ja dat vind ik spannend. Deze ketenzorg gaat lukken zodat niemand tussen wal en schip valt. Ik heb groot vertrouwen in het team met de vaardigheden en kwaliteiten om op de cliënt af te stappen, zij durven en doen het!”

V.l.n.r. staand: Jan Serné, Jan Dingeman, Erwin Beune, Brando Drijker, Humphry Spiessens, Sam de Laat en Marc Sadi. Zittend: Joelle van Klaveren, Judy Mantel, Lida Tanis, Grytsje Hoekstra.

Initiatiefgroep Lokale versterking GGZ regio Den Haag

Voor en door cliënten

Met het programma Lokale Versterking GGZ stimuleert het Landelijk Platform de belangenbehartiging op lokaal niveau door middel van regionale initiatiefgroepen. De redactie sprak met Bea van 't Veen, Lucien Carrot, Thea Grispen en Ellen van den Brandt van de Haagse Initiatiefgroep. "Herstellen doe je zelf en daarbij is facilitering in het kader van de Wmo van groot belang" stellen ze.

"Herstel kan niet door een instelling of behandelaar gebeuren, dat doet een cliënt zelf," licht Bea van 't Veen toe. Van 't Veen kan gerust spreken van een 'levenslange inzet' voor sociaal kwetsbaren. Sinds de jaren tachtig komt ze op voor mensen met een psychiatrische beperking. "Deze Wmo is een grote kans voor mensen met een psychiatrische beperking. Al jaren roep ik hoe noodzakelijk het is dat deze mensen vaardigheden opdoen met wonen, werken en contactleggen. Ze moeten leren weer deel te nemen aan de samenleving. Dat kan nu met de Wmo. Deze wet biedt maatschappelijk ondersteuning zodat mensen met een beperking of handicap op al die levensdomeinen kunnen herstellen en zich kunnen handhaven."

De Wmo regelt dat cliënten bij de gemeente zichtbaar kunnen maken om welke mensen het gaat en wat er nodig is, schetst Van den Brandt. "Op die manier komen ambtenaren te weten welke behoeften deze mensen hebben. Ze willen goed wonen, hebben een maatschappelijk steunsysteem nodig en moeten bepaalde vaardigheden leren. Door participatie in deze lokale initiatiefgroep maken GGZ-clieënten helder wat ze echt willen of nodig hebben."

Lucien Carrot voegt hieraan toe: "Zorgaanbieders zijn gericht op behandelen, maar niet op herstel en de maatschappelijke ondersteuning die daarbij nodig is. Het is belangrijk daarover met cliënten zelf te spreken, zij weten als geen ander wat nodig is voor dat herstel."

Beeldvorming

Vorig jaar namen Bea van 't Veen en Nettie Onstein het voortouw. Ze inventariseerden de belangrijkste aspecten en hebben na enkele landelijke trainingen een conceptprogramma opgezet. De drie hoofddoelstellingen van het Programma Lokale Versterking zijn:

- Kennis en beeldvorming: bijdragen aan meer kennis en een realistischer beeldvorming over GGZ-problematiek;
- Meer en beter: mensen vanuit de GGZ betrekken bij de lokale participatie vanuit het cliëntenperspectief;
- Samenwerking en solidariteit: de samenwerking versterken met andere direct betrokken groepen en georganiseerde groepen in de wijk op het gebied van wonen, werken, leven.

"We hebben er voor gekozen om de verbinding te zoeken met bestaande cliëntorganisaties en het platform in de GGZ en de MO in de regio Den Haag. Uit de sollicitaties voor de functie van projectmedewerker hebben we Ellen van den Brandt gekozen vanwege onze wens om via pr en communicatie goed zichtbaar te worden."

Zichtbaar wordt het, dat lijdt geen twijfel. Om de beeldvorming te verhelderen ging de initiatiefgroep ruim tien keer met een partij 'aan tafel' zoals met politici, directies en andere betrokkenen. Die sessies zijn in juli afgesloten met een gesprek met wethouder Bert van Alphen. In het najaar verschijnt er een boekje over de gesprekken en conclusies.

De Wmo: iedereen doet mee

Sinds 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht. De Wmo vervangt de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) en de huishoudelijke verzorging uit de AWBZ. Ook regelt de wet de maatschappelijke opvang, ambulante verslavingszorg, vrouwenopvang, ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers en de openbare geestelijke gezondheidszorg.

In deze wet staat dat iedereen volwaardig moet kunnen deelnemen aan de samenleving. Iedereen, dus ook mensen met een psychische beperking of verslavingshandicap. Deze mensen hebben naast geestelijke gezondheidszorg en/of verslavingszorg-voorzieningen ook algemene voorzieningen op een bijzondere manier nodig. De gemeenten moeten hiervoor zorgen en moeten cliënten betrekken bij het ontwikkelen van beleid.

Daarom is in 2006 het programma Lokale Versterking GGZ gestart. Met dit programma stimuleert het Landelijk Platform de belangenbehartiging op lokaal niveau door middel van regionale initiatiefgroepen. Het programma loopt tot 2009.

Haagse Initiatiefgroep

Ook in Den Haag is er sinds zomer 2006 een Initiatiefgroep Lokale Versterking voor de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer. Het programma wordt vormgegeven door en voor mensen met een psychische beperking, mensen met verslavingsproblemen, mensen die dak- of thuisloos zijn en hun direct betrokkenen. De Haagse Initiatiefgroep bestaat uit

- Lucien Carrot, aandachtsgebied Allochtonen (onder andere namens Platform Haagse Cliëntenzorg in de GGZ, Stichting Interculturele Mediagroep)
- Thea Grispen, aandachtsgebied Maatschappelijke / Vrouwenopvang (lid van de Cliëntenraad Leger des Heils en van De Achterban)
- Mangala van Kessel, Begeleid Zelfstandig wonen RIBW, (lid van de Bewonersraad RIBW Den Haag en ervaringsdeskundige GGZ)
- Nettie Onstein (GGZ en Centrale Cliëntenraad Parnassia)
- Bea van 't Veen, onder andere bestuurder Platform 'Haagse' Cliëntenorganisaties in de GGZ, Stuurgroep Maatschappelijke opvang Gemeente Den Haag
- Ellen van den Brandt, communicatiemedewerker.

V.l.n.r.: Bea van 't Veen, Thea Grispen, Ellen van den Brandt en Lucien Carrot van de Haagse Initiatiefgroep

Op de vraag wat opvalt ten aanzien van de beeldvorming wijst Lucien Carrot op de aandacht voor allochtone cliënten in de GGZ en MO. “Wij gaan zeker pleiten voor aandacht voor allochtonen. Op straat in Den Haag kom je de allochtone burgers overal tegen, maar zodra je het gemeentehuis binnenstapt zijn ze volledig uit beeld. Bij de gemeente en instellingen is er te weinig kennis van de culturen. Juist voor deze mensen moeten de ambtenaren weten wat nodig is om in eigen cultuur te herstellen.” Hij vertelt dat in het onderzoek van het Tympaan instituut naar extramuralisering van de zorg in regio Haaglanden (2004) niets over allochtonen is meegenomen. “Dat vind ik onvoorstelbaar. Iedereen weet dat Den Haag voor bijna de helft uit allochtonen bestaat. Daarmee verliest het onderzoek zijn waarde want het gaat niet over de doorsnee samenleving in Den Haag.” Carrot, en met hem vele anderen, blijft op congressen en symposia aandacht vragen voor allochtone mensen, hun problemen en belemmeringen in herstel. “Iedere keer wordt er aandachtig geluisterd, maar in het vervolg vind je amper iets terug van wat je hebt gezegd. Dus moet je het een volgende keer weer vertellen.”

Training hulpverleners en ambtenaren

Thea Grispen is lid van De Achterban, een groep cliënten en vertegenwoordigers van diverse instellingen in de stad. De Achterban wordt ondersteund door Drugpunt. Grispen komt vooral op voor dak- en thuislozen en vrouwen en spreekt uit ervaring. “Ik heb een jaar in de vrouwenopvang gezeten en ik ga me er voor inzetten dat het stukken beter wordt. Ik vind bijvoorbeeld dat alleen je persoonlijk begeleider in je dossier mag kijken. Nu kan zelfs een uitzendkracht dat inzien. Dat mag niet, dat is inbreuk op je privacy.” Ook is er meer begeleiding nodig gericht op

herstel. “Als je uit de opvang komt en een eigen woning krijgt, is de begeleiding vooral gericht op praktische zaken en financiën. Maar dát en waarom je in de opvang hebt gezeten, dat zit binnen in je en daar gebeurt niets mee.” Wat betreft de reacties uit haar omgeving op haar verblijf in de Vrouwenopvang vertelt Grispen: “Mijn kinderen wisten het en konden er mee omgaan. Maar aan de meeste vrienden heb ik het niet verteld. Ik vind dat ze niet alles van me hoeven te weten. En ik was misschien wel huiverig hoe ze zouden reageren.” Ze heeft ervaren hoe belangrijk het is om een goede vriend te hebben. “Bij hem kon en kan ik altijd terecht. Daar gaat het om, dat er iemand is die je begrijpt en aandacht voor je heeft!”

Van 't Veer wijst op de kennisachterstand bij de maatschappelijke opvang. “De MO is destijds ontstaan uit liefdadigheid en persoonlijke betrokkenheid. Dat is zo gebleven, die mensen hebben heel hard gewerkt maar dat volstaat nu niet meer. Er wordt amper gebruik gemaakt van effectief gebleken methoden.”

Om de beeldvorming te nuanceren en actuele kennis van cliënten te hebben, is de initiatiefgroep van plan om diverse trainingen te organiseren, zoals een training GGZ voor beleidsambtenaren en trainingen voor hulpverleners en ambtenaren door ervaringsdeskundigen.”

Meer informatie over de Initiatiefgroep bij:

Ellen van den Brandt, project-/communicatiemedewerker
telefoon 06 1246 7667, ellenvandenbrandt@lokaleversterking.nl
www.lokaleversterking.nl

Wijkbewoners, hier zijn we!

Naast de genoemde ontmoetingen ‘Aan tafel met...’ heeft de Haagse initiatiefgroep contact gezocht met buurt- en bewonersorganisaties. “We hebben de samenleving er bij gehaald, om te zeggen dat we er zijn. We willen zichtbaar zijn en persoonlijk contact hebben.” Op de vraag naar reacties vertelt Carrot: “Bewoners herkennen dat er mensen met een psychische beperking in de buurt leven. Ze gaan daar goed mee om, zeker ook

ondernemers in de buurt zijn vaak erg betrokken.” De komende drie jaar volgen nog meer ontmoetingen met bewonersorganisaties, zeker in stadsdelen waar men minder weet heeft van GGZ-cliënten die er wonen.

Steunpunt GGZ

Een van de speerpunten van de Haagse initiatiefgroep is het realiseren van een Steunpunt GGZ, dat samen met het Platform ‘Haagse Cliëntenorganisaties in de

Hier staat de Initiatiefgroep Lokale Versterking voor de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer voor:

- ‘Kennen en gekend worden’
- De kracht van mensen benutten
- Beleid vooraf mét de mensen vormen
- Centraal staat de “Verbinding”

Cliëntperspectief inbrengen en gehoord worden door

- training GGZ voor ambtenaren en hulpverleners
- Steunpunt GGZ opzetten, inclusief leer-werk-project voor ervaringsdeskundigen

- Coaching en ondersteuning initiatiefgroep
- ‘Aan tafel met...’ sleutelfiguren in Den Haag
- Cliënten zichtbaar maken en netwerk

Landelijk programma Lokale Versterking:

- Van en dóór cliënten, 35 initiatiefgroepen in het land, de drie speerpunten: meer en beter, samenwerking, beeldvorming. Subsidie van Ministerie van VWS voor 3 jaar (2006-2008).
- Einddoel: participatie van GGZ- en MO cliënten; vertegenwoordiging GGZ/ MO in WMO adviesraden/ klankbordgroepen

GGZ' wordt opgezet. "Zo'n steunpunt is onmisbaar voor individuele ondersteuning aan mensen uit de GGZ en MO, ook om te zorgen dat ze hun weg naar het Wmo loket kunnen vinden. Die drempel moet letterlijk en figuurlijk zo laag mogelijk zijn", aldus Van den Brandt. Het steunpunt, dat er over drie jaar moet zijn, heeft ook een signalerende en initiërende rol ten aanzien van de Wmo en de gemeente. Bovendien kan op

het verleden moet behoren. "Dit programma is van en door cliënten op vrijwillige basis. We betrekken er veel mensen bij en werken hard aan de drie pijlers: beeldvorming, participatie en samenwerken. Bovendien willen we vooral zichtbaar maken dat cliënten vaak zeer creatieve zijn. Dat zie je bij Anders Bekeken, het kunstproject in het Sterhuis. We kiezen voor hun kracht en niet voor hun beperkingen of overlastgevend gedrag."

samen een groot congres te organiseren over het maatschappelijk steunsysteem, gezien vanuit de cliënten zelf. "Kijk, cliënten zelf hebben ontzettend veel kennis en die kennis moet gedeeld worden! Pas dan kan er sprake zijn van passende ondersteuning en daadwerkelijk herstel."

De initiatiefgroep nodigde wethouder Bert van Alphen op ludieke wijze uit.

Bert, we nodigen je uit voor kennismaking met cliënten tijdens de schilderijenexpositie in Aloha én om samen met ons de straat op te gaan.

Bron powerpointpresentatie Initiatiefgroep Lokale Versterking voor de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer.

die manier de opgedane kennis overgedragen en het programma voortgezet worden.

Niet over maar mét cliënten

Is het onwetendheid, angst of doelbewust? Van 't Veen vraagt zich al jaren af waarom instellingen en stadsbesturen niet met, maar over cliënten praten. De vraag blijft onbeantwoord maar duidelijk is wel dat het voor de leden van de Haagse initiatiefgroep tot

De initiatiefgroep wil ook met zoveel mogelijk organisaties op het gebied van MO en GGZ samenwerken. Belangrijke partner is het Maatschappelijke Steunsysteem dat in vijf stadsdelen functioneert. "We hebben inmiddels met een van de coördinatoren gesproken en het MSS sluit precies aan bij wat wij willen. Ook zij willen de cliënten er meer bij betrekken, en daarin gaan we elkaar vinden", vertelt Van 't Veen. Afgesproken is

Het gebouw van Kessler Stichting aan de De La Reyweg staat eenzaam op een kale vlakte. Veel huizen er om heen zijn inmiddels gesloopt. Zodra voor alle bewoners een goede locatie is gevonden, wordt het afgebroken. Vóór het honderdjarig bestaan in 2012 heeft de Kessler Stichting een nieuw pand met mogelijkheden op maat. “Tijdens de verbouwing ‘gaat het werk gewoon door’ en zijn de inspanningen gericht op zo kort als kan in de opvang en zo lang als nodig is in zorg”, vertelt directeur Bram Schinkelshoek.

Kessler Stichting:

Opvang zo kort als kan en begeleiden zo lang als nodig

Het vinden van tijdelijke huisvesting verloopt goed. De bewoners van Zorg en Wonen verhuizen binnenkort naar een eigen verpleegafdeling in een Haags verzorgingshuis. Voor de bewoners van Het Huis, met 25 doorstroombedden voor volwassenen en 25 plaatsen Beschermd Wonen is een leegstaand klooster gevonden. Als de noodzakelijke aanpassingen zijn uitgevoerd kunnen de bewoners er begin volgend jaar naar toe. Ook voor de ondersteunende werkzaamheden zoals de administratie en maaltijdverzorging is elders onderdak gevonden. Het Passantenverblijf zal niet verhuizen. Dit pand is functioneel nog in een redelijke staat en het is niet eenvoudig om elders nachtopvang voor passanten te vinden. Schinkelshoek: “Als voor iedereen de zorg en begeleiding is gewaarborgd, koopt de gemeente de grond, wordt het pand gesloopt en begint de nieuwbouw. Daarna huren wij het gebouw van de gemeente.” Inmiddels ligt er een ruimtelijk plan van eisen. Kamers van negen vierkante meter komen natuurlijk

niet meer terug. “Er komt diversiteit in de afmetingen, met het achterliggend idee mensen te verleiden tot een steeds betere situatie. Hoe meer hulp iemand aanvaardt hoe meer privacy hij krijgt.” Meestal begint een cliënt in het Passantenverblijf met stapelbedden op slaapzalen. Dan kan men naar een doorstroombed in een eigen ruimte en gedeeld sanitair. In het Beschermd wonen heeft men een grotere eigen kamer en bij (begeleid) zelfstandig wonen is er een kamer van 16 tot 20 vierkante meter.”

Voor Zorg en Wonen in de nieuwbouw heeft de Kessler een verpleeghuiskennning aangevraagd. “Het zou tamelijk uniek zijn als dit binnen de maatschappelijke opvang wordt gerealiseerd. Maar terecht, want bij ons verblijven vaak jongere mensen met andere klachten en gedrag dan de gemiddelde cliënten van verpleeghuizen.” Nieuws is ook dat op 1 januari 2008 een integrale fusie tussen de Kessler Stichting en Huize Tichelaar plaatsvindt. De locatie Toussaintkade van de Kesslerstichting is een voorziening beschermd wonen.

Schinkelshoek wil het werken met contra-indicaties en sancties ver achter zich laten. “Dat heeft niet gewerkt. Je moet mensen iets bieden, je moet ze binnenhalen, stimuleren en verleiden om hulp te accepteren. Als iemand eenmaal binnen is in het Passantenverblijf moeten we de behoeften helder krijgen en zo snel mogelijk een passend aanbod realiseren.” Gezien deze nieuwe werkwijze krijgt het huidige team deskundigheidsbevordering en wordt in de toekomst hoger opgeleid personeel geworven.

Vrouwen en kinderen

Het valt Schinkelshoek op dat er steeds meer vrouwen en moeders met kinderen op straat komen te staan. niet alleen door huisuitzetting maar ook door huiselijke problematiek. “De GGD wordt krijgt veel aanvragen voor noodopvang voor deze moeders met kinderen. Een deel van deze gezinnen voldoen aan de criteria om in de maatschappelijk opvang terecht te komen. We kunnen opvang bieden op de vierde etage aan de Zamenhofstraat. Van daaruit zullen we met de cliënt zaken op orde brengen, school voor de kinderen regelen en de problemen inventariseren. Vervolgens kan de vrouw/kinderen doorstromen naar een HaagWoning.” De Kessler Stichting huurt acht van deze woningen van woningcorporatie HaagWonen in de buurt van de Zamenhofstraat. “Een vrouw kan zo’n woning van ons huren en krijgt begeleiding van ons extramurale team. Totdat ze zelfstandig elders huisvesting vindt.” Eveneens in de buurt van de Zamenhofstraat start binnenkort de wasserette Waskracht. Daar wordt de was van de opvang in de Zamenhofstraat gedaan. Ook kunnen cliënten die er in de buurt wonen, net als overige bewoners, hun kleding wassen. Waskracht wordt gerund door cliënten en vrijwilligers, die een winkeltraining hebben gevolgd.

Een groot contrast tussen de voor- en achterkant van het pand van de Kessler Stichting

Eenzelfde aanpak is er voor jongeren. Het verblijf in jongerenopvang DoorZ kan in de toekomst worden verkort nu de Kessler Stichting in 2008 start met begeleide kamerbewoning in een nabij gelegen pand. Op de parterre ervan komt een tweede vestiging van kledingwinkel Pakkie Deftig. De jongeren kunnen daar aan het werk.

Cliëntenraadpleging

Onlangs is de uitkomst gepresenteerd van een cliëntenraadpleging cq. tevredenheidsonderzoek. In dat kader hebben ervaringsdeskundigen van Kwadraat met bewoners van alle voorzieningen en met de cliëntenraad gesproken. Duidelijk werd dat mensen behoefte hebben aan meer informatie, vragen hebben over de beje-

gening en het eten, meer ontspanningsactiviteiten en dagbesteding willen en meer betrokken willen zijn bij de gang van zaken op de afdeling. Inmiddels is aan een aantal wensen voldaan. “Het eten wordt niet meer in de eigen keuken gemaakt en mensen krijgen binnenkort een keuzemenu. De bejegening is nadrukkelijk onderdeel van een opleidingstraject voor het personeel. De bewonersvergaderingen per afdeling zijn inmiddels gestart. Voor dagbesteding komt er dus wasserette Waskracht en een tweede Pakkie Deftig en zoeken we meer aansluiting bij bestaande organisaties en initiatieven.”

Verborgene talenten

Schinkelshoek vat de vernieuwde aanpak als volgt samen: lage

drempel, zo kort mogelijk verblijf in de opvang, verleiden tot zorg en zo lang als nodig is begeleiding bij zelfstandig wonen, gewoon in een wijk en niet in een instelling.” Hij citeert een cliënt uit de film over de Kessler Stichting die binnenkort uitkomt. “Ze was blij dat ze de begeleiding even kon bellen toen ze niet wist hoe ze groente moest koken. Als je zo dichtbij kunt zijn, als je bij wijze van spreken een telefonische hulpdienst zou hebben, zouden we absoluut kosten besparen en veel meer. Dat kan ik namelijk goed! Zo iets zouden we anders nooit geweten hebben.”

Thuis in je eigen wereld

‘Thuis in je eigen wereld’ is de titel van een reizende expositie ter gelegenheid van tien jaar Reakt dagbesteding en arbeidsrehabilitatie.

Op 26 september vond de feestelijke opening plaats in het Atrium van het stadhuis. Met de expositie biedt Anders Bekeken een inzicht in verschillende wereldbeelden. Aan de hand van schilderkunst, keramiek, tekst en fotografie

laten kunstenaars zien hoe zij de wereld ervaren. Ze hebben een psychiatrische en/of psychosociale problematiek gemeenschappelijk. Of dat hun wereldbeeld nu echt zo anders maakt is aan het oordeel van de bezoeker.

De expositie is te zien van
– 26 september tot 12 oktober in het Atrium van het stadhuis in Den Haag. Tijdens deze periode wordt werk te koop aangeboden

en treden de kunstenaars op als gastvrouw/gastheer.

- 17 oktober tot 1 november, galerie Anders Bekeken, Hoge Gouwe 89 in Gouda
- 7 november 2007 tot 4 februari 2008 in het Stadsmuseum, Dorpsstraat 7 in Zoetermeer

www.reakt.nl
www.anders-bekeken.nl

Den Haag onder Dak:

Communicatie met de stad

Staatssecretaris Jet Bussemaker gaf op donderdag 13 september in het Zuiderpark de aftrap van een serie informatie- en consultatieactiviteiten in de stad. In de weken daarna kregen inwoners uitgebreid informatie over de komst van negen nieuwe voorzieningen verspreid over de stad. In deze fase waren de locaties nog niet bekend. Naast bijeenkomsten in alle stadsdelen stond er een digitaal forum open en was er een bijzondere film op RTV West. En Hagenaren zijn uitgenodigd eens een kijkje te nemen bij een voorziening in hun buurt. De betrokkenheid onder alle partners is groot. Negen avonden stond er een flink team van betrokken

partners klaar om vragen te beantwoorden en uitleg te geven over hun werk. Een kleine groep bewoners toonde belangstelling voor de ontwikkeling. Zij stelden kritische vragen en gaven hun aandachtspunten mee aan de wethouder.

De locaties zijn volgens de planning in november bekend. Dan volgen er bijeenkomsten in de betrokken buurten.

Meer informatie vindt u op www.denhaagonderdak.nl

Meer dan vrouwen emanciperen

Rol vrouwenopvang bij huiselijk geweld

Op landelijk niveau, in G-4 verband en binnen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten: op allerlei niveaus worden en zijn plannen ontwikkeld in het kader van verbetering van de aanpak van huiselijk geweld.

Ook in Den Haag is beleid ontwikkeld waarbij de Vrouwenopvang een rol krijgt als centrum voor huiselijk geweld. Een aanbod op maat is het motto. Uitgangspunten zijn: de opvang zo kort mogelijk, meer ambulante begeleiding, participatie en activering en aandacht voor het hele gezin, dus zowel slachtoffer, pleger als kinderen. Regelmatig blijkt dat veel vrouwen het liefst teruggaan naar de bestaande situatie. Ze willen dat het geweld stopt, niet de relatie. Dat vraagt een wijziging in het aanbod en meer doen dan vrouwen emanciperen. 'De tijd van de roze tuinbroeken is voorbij', zoals voormalig directeur van Stichting Wende Roos van Dijk het zei.

Dat verandering en verbetering nodig is in de vrouwenopvang bleek ook uit het onderzoeksrapport 'Maat en baat van de vrouwenopvang' over vraag en aanbod in de vrouwenopvang, uitgevoerd door Judith Wolf. (zie kader).

De vrouwenopvang is een belangrijke schakel in de aanpak van huiselijk geweld, waarover de gemeente de regie voert. In de rapportage 'Voldoende schakels maar geen keten' doet de commissie Diekstra een aantal aanbevelingen om de regie ook daadwerkelijk te kunnen nemen en de schakels te laten aansluiten. Deze onafhankelijke commissie deed onderzoek naar de feiten en omstandigheden van een gezinsdrama in Den Haag in november

2005 tegen de achtergrond van het convenant 'Integrale Aanpak Huiselijk Geweld Den Haag'. Dit convenant is eind 2004 ondertekend door de ketenpartners die bij de aanpak van huiselijk geweld betrokken zijn. De belangrijkste

aanbeveling van de commissie is om een uitvoeringsprotocol voor alle betrokken organisaties op te stellen, dat sturing geeft aan de taken en werkzaamheden alsmede de werkwijze van en de (verplichtende) samenwerking tussen die organisaties.

Hulp voor het hele gezin

Het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG) is het aanspreekpunt voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld uit Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer en voor iedereen in hun omgeving, ook hulpverleners. Belangrijk is dat betrokken partijen beseffen dat het plegen van huiselijk geweld strafbaar is.

Maat en baat van de vrouwenopvang Onderzoek naar vraag en aanbod

De rapportage geeft voor het eerst in Nederland een systematisch beeld van het profiel van de bereikte groep vrouwen bij de vrouwenopvang, de hier geboden hulp en de organisatie van de hulp. Het geeft basale antwoorden op wat de opvang en wat derden over de vrouwenopvang willen weten.

De uitkomsten van het onderzoek, dat is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS, laten zien dat er bijzonder kwetsbare vrouwen naar de opvang komen. Kenmerkend is de grote maatschappelijke achterstand in combinatie met ernstige psychische problemen. Tegelijkertijd laat de afstemming tussen vraag en aanbod te wensen over. De beschouwing integreert de onderzoeksuitkomsten, brengt die in verband met wetenschappelijk onderzoek op dit gebied en geeft actiepunten.

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoekers van het Trimbos-instituut Utrecht en het Universitair Medisch Centrum St. Radboud Nijmegen. Ook deden medewerkers van Transact aan enkele onderzoeksactiviteiten mee. De projectleiding was in handen van prof. dr. J. Wolf, bijzonder hoogleraar Grondslagen van de Opvang aan het UMC St Radboud en senior-onderzoeker bij het Trimbos-instituut Utrecht.

Judith Wolf, Irene Jonker, Sarala Nicholas, Vivian Meertens, Sanne te Pas
isbn: 9789066658097 · 2006, uitgeverij: SWP

Men kan terecht bij het ASHG met vragen of problemen en krijgt er hulp bij het zoeken naar oplossingen. Het Advies- en Steunpunt wordt tevens het centrale meldpunt voor alle organisaties (zowel stafrechtelijk als hulpverlenend) waar mensen vanwege huiselijk geweld terecht komen. “Gewerkt wordt aan protocollen waardoor het ASHG zicht krijgt op de meldingen van huiselijk geweld zowel bij de politie als bij de andere partners en het vervolg daarop. Op die manier kan het ASHG zorgen dat alle leden van het gezin de juiste hulp krijgen”, aldus Els Kors, beleidsmedewerker bij de dienst OCW van de gemeente Den Haag.

Stichting Wende en Elim (de vrouwenopvang van het Goodwillwerk Leger des Heils) zijn zo dus ketenpartner in de aanpak van huiselijk geweld in de regio Den Haag, Zoetermeer en omstreken. De kerntaak van de Vrouwenopvang blijft laagdrempelige vrouwenopvang, preventie, voorlichting en advies, ambulante hulp en tijdelijke huisvesting bij huiselijk geweld. Nieuw is de inzet in het kader van de ketenaanpak bij huiselijk geweld. Kors licht

toe: “Er moet nadrukkelijk meer aandacht zijn voor de kinderen en de plegers én voor de rol van het slachtoffer zelf bij het veranderen van de situatie. Dat gebeurt samen met deskundigen als Parnassia, de Compaan (voor mensen met licht verstandelijke beperkingen), het maatschappelijk werk en dergelijke. De inzet van casemanagement is nodig om de inspanningen op elkaar af te stemmen. Want doe je dat niet, dan is de kans op recidive groot.”

In het kader van de aanpak huiselijk geweld komt er dus meer aandacht voor de kinderen en plegers en voor de afstemming van de verschillende vormen van hulpverlening op elkaar binnen het gezin. De spreekuren voor huiselijk geweld van Stichting Wende in diverse wijken lopen goed. In 2006 hebben 97 cliënten zich daar gemeld. De spreekuren zijn heel laagdrempelig en zowel slachtoffers als plegers kunnen er terecht voor advies en kortdurende hulpverlening.

Sinds ruim twee jaar loopt in Stadsgewest Haaglanden het meldtraject Kindspoor. Doel is te voorkomen dat kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld (te

lang) onzichtbaar blijven voor de hulpverlening.

In Den Haag is de Waag actief met een aanbod aan plegers om het geweld te kunnen stoppen. (zie kader).

Kwetsbare vrouwen

De complexiteit van de hulpvraag en verandering in de doelgroep die bij de opvang aanklopt, maken maatwerk wenselijk en noodzakelijk. Duidelijk is dat huiselijk geweld uit de taboesfeer komt en er dus meer meldingen binnenkomen. “De afgelopen jaren is sprake van een toename van het aantal allochtone vrouwen dat een beroep doet op de vrouwenopvang. Ook dat vraagt bijstelling van de kennis en het aanbod. Voor deze vrouwen zijn, zeker als er sprake is van eengerelateerd geweld, de geheime adressen van de opvang belangrijk.

Ook blijkt dat de vrouwen die bij de opvang komen kwetsbaarder en minder zelfredzaam zijn en zeer complexe problemen kennen. Voor de hulpverleners in de vrouwenopvang betekent dit werken met meervoudige doelstellingen en een flinke professionaliseringsslag in de aanpak. “De tijd dat het tot de autonomie van de cliënt behoorde of ze een advies opvolgde of een afspraak nakwam, is verleden tijd. Als dat moet, wordt een vrouw aan de hand meegenomen en wordt de begeleiding geïntensiveerd.”

Omslag is ook dat de opvang zo kort mogelijk moet zijn en dat er meer ambulante begeleiding en financiële hulpverlening wordt geboden. “Dat gebeurde al incidenteel, maar nu wordt het structureel gerealiseerd. Een cliënt wordt daarin ondersteund tot zij (weer) over voldoende zelfstandigheid en zelfredzaamheid beschikt. Op die manier krijgt de aanpak ook een preventief karakter.”

De Waag

De Waag is een polikliniek waar jarenlang ervaring is opgebouwd met de behandeling van agressieproblemen en met het geven van trainingen op dit terrein. Uit deze ervaring is bekend dat behandeling helpt: dat mannen kunnen leren hun agressie beter in de hand te houden en ruzies minder hoog te laten oplopen. Na aanmelding bij De Waag volgt een intakegesprek, waarin samen met de cliënt gekeken wordt hoe hij tot lichamelijk gewelddadig gedrag komt, wat het probleem precies is en welke vorm van hulp daarbij het beste past. Het eerste doel van de hulpverlening is in elk geval dat het lichamelijk geweld stopt en dat de veiligheid van de partner wordt gegarandeerd. De hulp kan bestaan uit individuele gesprekken en groeps gesprekken. Indien sprake is van een doorgaande relatie met de partner kunnen ook relatiegesprekken plaatsvinden.

Er is geen lange wachtperiode. De hulpverlening kan binnen een paar weken na aanmelding starten.

Meer informatie: De Waag, Casuariestraat 3, 2511 VB, 070 311 5890
www.dewaag-den Haag.nl

Miljoenenbesparing op maatschappelijke kosten

Penitentiaire Zorggevangenis Haaglanden

De Penitentiaire Zorggevangenis Haaglanden (PZH) combineert zorg en detentie van veelplegers. Resultaat: een forse recidive-reductie en daarmee miljoenen besparing van maatschappelijke kosten. De gemeente Den Haag en Parnassia hebben de plannen al geruime tijd rond. Het wachten is nu op het fiat van het ministerie van Justitie. Jeroen Koffijberg van de Bestuursdienst licht de plannen toe.

Sinds 2003 kent Den Haag de aanpak van veelplegers. Door een optimale mix van repressie en zorg zijn de veelplegersdelicten in drie jaar tijd afgenomen met meer dan vijftig procent. Voor cliënten die gemotiveerd zijn is er een zorgprogramma dat toeziet op schuldsanering, huisvesting en inkomen. Een tweede reden voor daling van de recidive is de ISD-maatregel (Inrichting Stelselmatige Daders), ingevoerd in 2005. Op basis daarvan kunnen veelplegers een straf van maximaal twee jaar krijgen. De rechter oordeelt niet over het afzonderlijke delict maar betreft daarbij het totale criminele verleden van iemand. In het kader van de ISD zit een dader in Den Haag gemiddeld ongeveer zes maanden in detentie, waarna hij bij Parnassia Verslavingsreclassering een zorgprogramma volgt.

Een zorgaanbod is een absolute voorwaarde voor een rechter om een ISD-maatregel op te leggen. Een rechter zal tussentijds toetsen of de veelpleger in kwestie daadwerkelijk zorg krijgt. Zo niet, dan kan een rechter de maatregel intrekken.

Jeroen Koffijberg: “Dat zorgaanbod is ook echt belangrijk. Veel van deze mensen hebben last van complexe psychiatrische problematiek en/of verslaving. Daarom is het nadelig dat er in de eerste

zes maanden nauwelijks sprake is van behandeling. Gevangenen zijn er niet op toegerust om adequate zorg te bieden, terwijl deze gedetineerden dat juist hard nodig hebben.” Ook de Raad voor de Strafrechtstoepassing heeft dit in april 2007 in haar rapport over de ISD geconstateerd.

Inhoudelijke en financiële winst

Daarom heeft de gemeente Den Haag samen met Parnassia gekeken naar een betere vorm om zorg en repressie te combineren, zowel met het oog op meer veiligheid als op de behandeling van de veelplegers. “Zo ontstond het idee van de Penitentiaire Zorggevangenis Haaglanden voor veelplegers (PZH). Dan is er vanaf de eerste detentiedag sprake van detentie én intensieve behandeling. Dat is voor de deelnemer beter én het bespaart de samenleving miljoenen.

Koffijberg heeft in het kader van zijn tweejarige postdoctorale studie MBA, deze aanpak vertaald naar een maatschappelijke kostenbaten analyse.

Uit vooraanstaande studies blijkt dat er een verband bestaat tussen behandelingsduur van veelplegers volgens het ‘therapeutische gemeenschapsmodel’ en de reductie van recidive. Vertaald naar de PZH betekent dit dat een behandelings-

Enkele kerncijfers van de PZH:

Capaciteit: maximaal 120 personen

Prijs per dag: 166 euro (vrijwel gelijk aan een gewone gevangenis).

Investering: 18 miljoen euro

Terugverdientijd: 6-8 jaar

Kostenbesparing: oplopend tot 27 miljoen euro doordat veelplegers minder recidiveren en daardoor minder schade veroorzaken.

van zes maanden volgens dit model gemiddeld 12,5 procent recidive-reductie oplevert. “Dit zouden we dus bereiken als wij die eerste zes maanden al volop zorg bieden met een therapeutisch behandelprogramma in een penitentiaire inrichting op het terrein van Parnassia.”

Voor Koffijberg is er na zijn berekeningen (zie ook kader) geen twijfel of discussie meer mogelijk. “Welke optie ik ook uitwerk, als je in de PZH investeert kunnen de kostenbesparing binnen zes tot acht jaar oplopen tot wel 27 miljoen euro. Deze maatschappelijke baten zijn van ons allemaal. Er wordt minder ingebroken, het is veiliger op straat, meer veelplegers zitten in een behandelprogramma en zullen minder recidiveren. Op grond van de studie maar ook vanuit maatschappelijk oogpunt zou je die PZH dus zo snel mogelijk moeten bouwen,” concludeert Koffijberg.

Justitie nog niet overtuigd

Zover is het echter nog niet. De discussie over wie de PZH financiert en er verantwoordelijk voor is, is in volle gang. Het plan is uitgewerkt en voorgelegd aan de Dienst Justitiële Inrichtingen van het ministerie van Justitie. Het ministerie ziet de positieve effecten, maar heeft nog niet met het plan ingestemd. “Sinds de zorg voor justitiabelen (AWBZ) van het ministerie van WVS is overgeheveld naar Justitie, gaat dit ministerie nu bij diverse partijen zorg inkopen. De PZH is dan één van de mogelijke programma's die het ministerie kan inkopen.”

Justitie is voornemens om de zorg primair binnen de penitentiaire

inrichtingen te laten plaatsvinden en in een vijftal gevangenissen in Nederland te concentreren. Een deel van de psychiatrische zorg aan gedetineerden kan buiten deze gevangenissen gerealiseerd worden.

Op de vraag naar een reactie antwoordt Koffijberg: “Het is winst dat justitie de zorg voor gedetineerden zo serieus neemt. Hoe het uitgevoerd wordt is vooralsnog onderwerp van discussie.” Het bieden van het beoogde zorgprogramma binnen een bestaande gevangenis lijkt hem geen optie. “Dat is geen setting voor een therapeutische benadering. Dan heb je niet de kostenvoordelen en de directe zorgmogelijkheden die

je wel hebt op bijvoorbeeld het Parnassia terrein. Het kost ook veel reistijd voor behandelaars en zorgverleners.”

Zo lang de PZH er niet is, wordt de ISD-maatregel uitgevoerd zoals nu het geval is. “De mensen worden goed geholpen. Maar volgens mijn studie zouden we een potentieel hogere recidive-reductie en daarmee gepaard gaande besparing op maatschappelijke kosten, laten liggen. Als het aan mij ligt komt de zorggevangenis er! Het kan een primeur zijn; de opzet is ideaal om zorg en detentie te combineren. Maar het is natuurlijk aan de politiek om hierover te beslissen.”

'Hart en Recht' beschrijft verslavingsreclassering

Op 27 juni 2007 reikte Burgemeester Deetman van Den Haag de eerste exemplaren van het boek 'Hart en Recht' uit, een (herziene) uitgave over het werk van GGZ Reclassering Parnassia en over haar visie op de aanpak van delinquenten.

De gemeente Den Haag kiest bij de aanpak van criminaliteit bewust voor een mix van repressie en zorg. Parnassia heeft een effectieve aanpak voor zorg en reclassering bij delinquenten die herhaaldelijk terugvallen in crimineel gedrag. Delinquenten krijgen naast hun straf zo vroeg mogelijk de hulp die bij hun specifieke situatie past. Deze aanpak levert aantoonbaar succes op. Zo blijken veelplegers minder vaak terug te vallen in crimineel gedrag. Via de combinatie van zorg en repressie zijn in Den Haag reducties van recidive tot 60 procent behaald.

De praktijk en de effecten van deze aanpak en de visie (daarachter) staan in de hernieuwde uitgave van 'Hart en Recht'.

Het boek geeft een goed beeld van de dagelijkse praktijk van het reclas-

V.l.n.r.: Herman Vooijs, directeur van de sector Vrijwilligers & Kerkzaken van St. Exodus Nederland, Wil Knol, vrijwilliger in het nazorgnetwerk van Exodus en Jan Eerbeek, hoofdpredikant bij de Dienst Justitiële Inrichtingen, die het beeldje kreeg uitgereikt door Prins Willem-Alexander.

seringswerk in de regio Den Haag en omgeving. Cliënten van GGZ Reclasse-ring Parnassia komen uitgebreid aan het woord. Ook burgemeester Deetman geeft zijn visie op de bestrijding van criminaliteit in zijn stad. De Stichting Verslavingsreclassering GGZ Nederland geeft haar visie op de komende Wet op de reclassering, op de organisatie van de reclassering en op de noodzake-lijke verschuivingen in deze tak van de forensische zorg in Nederland.

In 'Hart en Recht' staat beschreven hoe het beter kan, welke acties vanuit de landelijke politiek noodzakelijk zijn en hoe de lokale overheid hierover denkt. Ook wordt geschreven over de grote behoefte aan een zorggevangenis waarin repressie en zorg samenkomen.

Informatie:

Hart en recht 2

Balans tussen Justitie en Zorg

GGZ Reclasse-ring Parnassia

is een uitgave van GGZ Reclasse-ring Parnassia, Tasmanstraat 188-b, 2518 VT Den Haag

Tel: 070-3917711, Fax: 070-3917710

E-mail: ggzreclasse-ring@parnassia.nl

Appeltje van Oranje voor Exodus

Op 15 mei ontving Stichting Exodus een Appeltje van Oranje voor de verdiensten van hun nazorgnetwerk. De voorzitter van de Stichting Exodus Nederland, Jan Eerbeek, hoofdpredikant bij Dienst Justitiële Inrichtingen, kreeg het beeldje uitgereikt door Prins Willem-Alexander op het Paleis Noordeinde. Daarbij waren ook Koningin Beatrix en staatssecretaris Albayrak aanwezig.

Elk jaar reikt het Oranje Fonds drie oranjeappeltjes uit aan bijzondere en succesvolle projecten op sociaal gebied. Dit jaar stond het thema 'De Beste Maatjes' centraal, waarbij vrijwilligers één-op-één contacte n onderhouden met mensen die een mentor, coach of maatje nodig hebben.

Naast Exodushuizen voor opvang van ex-gedetineerden en bezoekprogramma's in de gevangenis, kent Exodus ook een maatjesproject. Dit nazorgnetwerk koppelt vrijwilligers aan mensen die vaak al hun schepen achter zich verbrand hebben en iemand nodig hebben om een eerste rentree in de samenleving iets gemakkelijker te maken. Het nazorgnetwerk bestaat inmiddels tien jaar. Rien Timmer, directeur Exodus: "Waar ex-gedetineerden oprechte belangstelling van medemensen ontmoeten, ontstaat een basis voor een niet-crimineel bestaan. Die kan niet bereikt worden door straf, veroordeling en professionele hulpverlening alleen. De prijs betekent een enorme erkenning voor het belang dat mensen zich vrijwillig inzetten om ex-gedetineerden hun plekje in de samenleving weer te laten innemen, zonder terugval in oud gedrag."

Hou-vast BULLETIN

Verantwoording

Hou-vast Bulletin is een uitgave in het kader van het Programma Sociaal Kwetsbaren van de gemeentelijke dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn.

Het bulletin verschijnt vier maal per jaar en wordt toegezonden aan alle betrokken organisaties, gemeentelijke diensten en belangstellenden. Tevens wordt het bulletin verspreid op ontmoetingsplaatsen voor de doelgroep. Het overnemen van artikelen is toegestaan mits met bronvermelding.

Oplage: 950

Teksten, vormgeving en fotografie:
Koopmans & Van Dalen bv,
Rijswijk

Foto pagina 5: Jacobson

Druk: Zijlstra drukwerk bv

Eindredactie:

Dienst OCW
Programma Sociaal Kwetsbaren,
Miranda de Haan,
m.j.dehaan@ocw.denhaag.nl
Postbus 12652
2500 DP Den Haag
telefoon 070-353 53 13